

Co-funded by
the European Union

SCALE PCYCLING

RAZUMEVANJE EKOSISTEMA PONOVNE UPORABE IN UPCYCLINGA

PR3: Grajenje skupnosti s
pomočjo modulov
usposabljanja o upcyclingu

Ustvarili:

Referenčna številka projekta:
2021-2-CY02-KA220-YOU-
000050282

Defoin

CTRIA

VSEBINA

Slovarček izrazov	2
Uvod	3
Trajnostna potrošnja	4
Ponovna uporaba in upcycling kot možna oblika za trajnostni razvoj	9
Deležniki v ekosistemu, njihove vloge in povezave	13
Zaključek	15
Viri	16

*Opozorilo: V tekstu uporabljeni izrazi, ki se nanašajo na osebe in so zapisani v moški slovnični obliki, so uporabljeni kot nevtralni za spola in vse spolne identitete.

Projekt "ScaleUPcycling - Razvoj kompetenc mladih na področju ponovne uporabe in upcyclinga" sofinancira Evropska unija. Vendar pa so izražena stališča in mnenja izključno stališča avtorjev in ne odražajo nujno stališč in mnenj Evropske unije ali agencije EACEA. Niti Evropska unija niti organ, ki dodeljuje sredstva, zanje ne moreta biti odgovorna.

SLOVARČEK IZRAZOV

Model 7R	Model se, namesto za linearno, osredotoča na krožno gospodarstvo. 7R pomeni: premisliti, zavriniti, zmanjšati, ponovno uporabiti, reciklirati, popraviti, razgraditi.
Izboljšanje zmogljivosti	Gradnja zmogljivosti je opredeljena kot proces razvoja in krepitve spretnosti, instinktov, sposobnosti, procesov in virov, ki jih organizacije in skupnosti potrebujejo za preživetje, prilagajanje in uspeh v hitro spreminjajočem se svetu.
Vključevanje skupnosti	Sodelovanje v skupnosti pomeni organizirano vključevanje in sodelovanje v korist skupnosti.
Družbena odgovornost podjetij (DOP)	Družbena odgovornost podjetij je koncept upravljanja, s katerim podjetja vključujejo družbene in okoljske vidike v svoje poslovanje in odnose z zainteresiranimi stranmi.
Dan prekoračenja Zemljinih virov	Dan prekoračenja Zemljinih virov označuje datum, ko povpraševanje človeštva po ekoloških virih in storitvah v določenem letu preseže količino, ki jo lahko Zemlja v tem letu obnovi.
Ekološki odtis	Vpliv osebe ali skupnosti na okolje, izražen kot količina zemljišč, ki je potrebna za vzdrževanje njihove rabe naravnih virov.
Hitra moda	Je poslovni model kopiranja zadnjih modnih trendov in modelov visoke mode, njihove masovne proizvodnje po nizkih cenah in hitrega prihodka v maloprodajnih trgovinah, ko je povpraševanje največje. Izraz hitra moda se na splošno uporablja tudi za opis izdelkov poslovnega modela hitre mode.
Vlada	Vlada je sistem ali skupina ljudi, ki upravlja organizirano skupnost, običajno državo.
NVO	Nevladna organizacija je organizacija, ustanovljena neodvisno od vlade. Običajno so neprofitne in se velikokrat ukvarjajo s humanitarnimi ali socialnimi vprašanji.
Ponovna uporaba	Ponovna uporaba se nanaša na prakso večkratne uporabe predmeta ali izdelka za isti namen ali za namen, ki se razlikuje od prvotne predvidene uporabe.

UVOD

Dobrodošli v tretjem modulu evropskega projekta "ScaleUpCycling".

Ta modul usposabljanja se osredotoča na različne vidike trajnostne potrošnje, ravnanja z odpadki, ponovne uporabe in upcyclinga. Predstavlja model 7R, raziskuje koncept ekološkega odtisa in poudarja vlogo akterjev upcyclinga pri ustvarjanju bolj trajnostne prihodnosti. Namen tega dokumenta je povečati ozaveščenost, zagotoviti praktične vpoglede in spodbuditi mlade k vključevanju v trajnostne prakse v vsakdanjem življenju in pri projektih.

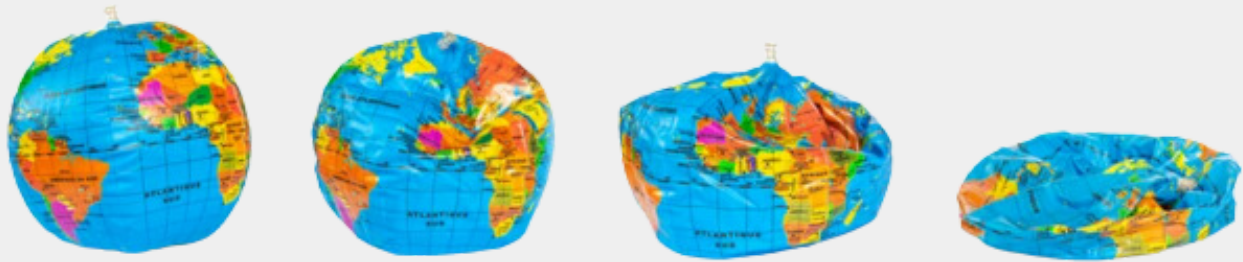
Modul zajema teoretično in praktično znanje. Metodologija se osredotoča na vsebine, ki jih je mogoče pregledati doma, in na naloge, ki jih je mogoče opraviti samostojno. V opis so vključene povezave, kviz ob koncu modula pa bo pomagal preveriti pridobljeno znanje.

1. TRAJNOSTNA POTROŠNJA

Zmanjševanje količine odpadkov - model 7R

Prekomerna uporaba neobnovljivih virov povzroča globalne podnebne spremembe in znatno zmanjšuje količino virov, ki so na voljo prihodnjim generacijam. Stalna rast ni dolgoročno mogoča. Povzroča ekološko krizo in propadanje ekosistemov, zato je potrebna temeljita sprememba pristopa. Zmanjšati moramo porabo in emisije ter preiti na trajnostne navade.

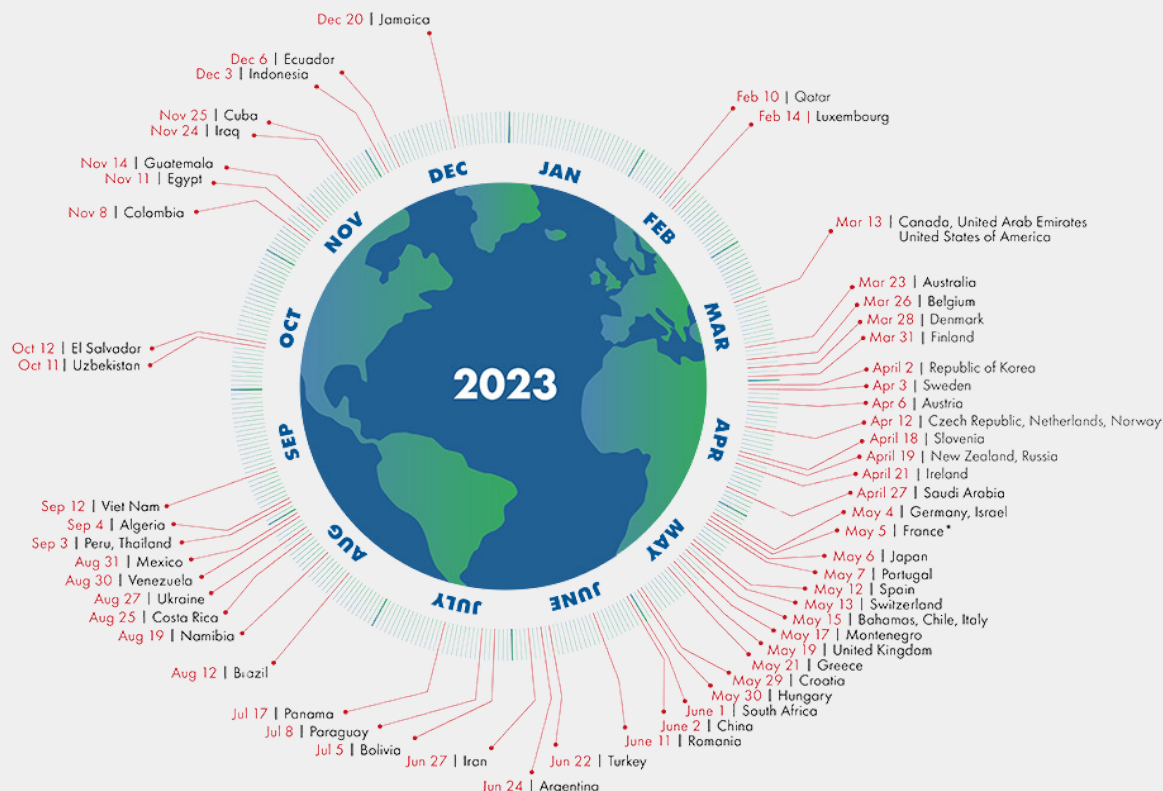
To je zelo nujno, saj vsako leto prej dosežemo dan prekoračitve. Ste že slišali za to?

Dan prekoračenja Zemljinih virov označuje datum, ko povpraševanje človeštva po ekoloških virih in storitvah v določenem letu preseže količino, ki jo lahko Zemlja v tem letu obnovi. Leta 2023 je bil ta dan 2. avgusta. To pomeni, da smo se do konca leta planetu zadolžili in porabili vire naših otrok.

Če želiš izvedeti, kdaj je dan presežka v različnih državah, klikni na naslednjo sliko:

Country Overshoot Days 2023

When would Earth Overshoot Day land if the world's population lived like...

EARTH
OVERSHOOT
DAY

For a full list of countries, visit overshootday.org/country-overshoot-days.
* French Overshoot Day based on nowcasted data. See overshootday.org/france.

Source: National Footprint and Biocapacity Accounts, 2022 Edition
data.footprintnetwork.org

Global Footprint Network
Advancing the Science of Sustainability

Da bi se izognili prekomerni porabi, moramo živeti bolj zavestno in si prizadevati za trajnostno potrošnjo. Trajnostna potrošnja pomeni odgovorno rabo virov za zadovoljevanje sedanjih potreb, hkrati pa zagotavlja, da bodo tudi prihodnje generacije lahko zadovoljile svoje potrebe. Vključuje zavestne odločitve pri nakupovanju, zmanjševanje količine odpadkov ter upoštevanje družbenih in okoljskih vplivov naših potrošniških vzorcev.

Kako lahko izmerimo, ali je naša poraba trajnostna? Obstaja metrika, imenovana ogljični odtis.

Je merilo, koliko virov - zemlje, vode, zraka - je potrebnih za proizvodnjo izdelka ali določen način življenja. Je merilo, v kolikšni meri uporabljamo obnovljive vire in rezerve našega naravnega okolja.

Vsakdo ima ogljični odtis, svojega in družinskega lahko izračunate s klikom na to povezavo.

Za odgovornejše življenje se nam ni treba odreči svojim navadam in udobju. Tukaj je nekaj primerov, ki ti bodo pomagali, da bo naša dnevna poraba bolj trajnostna.

Promet: zmanjšaj število poletov in voženj z avtomobilom! Uporaba javnega prevoza, vlakov, kolesarjenja in hoje! Ne samo, da bomo zmanjšali onesnaženost zraka in emisije, ampak bomo izboljšali tudi svoje zdravje.

Ogrevanje: Vredno je zmanjšati ogrevanje. Z znižanjem temperature za samo 1 stopinjo lahko račun za ogrevanje zmanjšaš za desetino in prihraniš do 300 kg CO₂ na leto.

Poraba električne energije: Uporaba varčnih žarnic: Uporabljaljaj varčne žarnice. Odklopi naprave, ki jih ne uporabljaš. Telefone pusti na polnilniku, dokler niso popolnoma napolnjeni, nato jih odklopi in izključi polnilnik.

Odpadki:

- Ustvari manj odpadkov in jih zbiraj ločeno. Poskusi zmanjšati količino stvari, ki jih kupiš in uporabljaš. Kupuj le tisto, kar potrebuješ, in le toliko, kolikor potrebuješ, ne več.
- Preklopi na izdelke za večkratno uporabo! Naredi seznam stvari, ki jih boš kmalu moral kupiti, nato pa poskušaj ugotoviti, kako bi bili tvoji nakupi bolj etični.
- Robčke za enkratno uporabo zamenjaj s tekstilom, tekoče milo in šampon pa s trdimi, da zmanjšaš količino odpadkov.
- Uporabljaljaj čim manj plastike! Ponovno uporabi, kar lahko! Kar ne moreš uporabiti, ločuj.

Hitra moda: daj prednost kakovosti pred količino! Ne kupuj več, kot potrebuješ, upoštevaj veliko porabo vode in energije v oblačilni industriji, uporabo onesnaževalnih kemikalij in dejstvo, da skoraj 40 % oblačil, ki jih kupimo, zavržemo v enem letu. Modna industrija je odgovorna za 10 % vseh emisij ogljikovega dioksida.

Popravila: poskrbi za svoje stvari in jih po potrebi popravi. Tudi pri predmetih trajne potrošnje si moramo prizadevati za podaljšanje življenjske dobe, poklicati serviserja in poskušati popraviti svoje stroje.

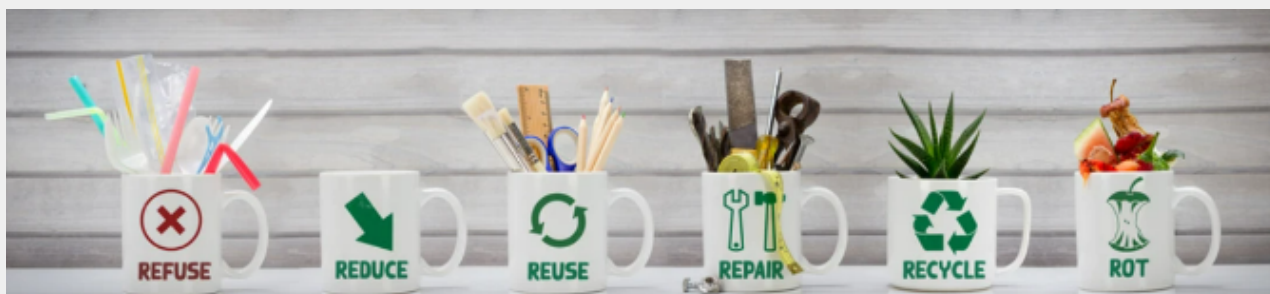
Ne zamenjaj mobilnega telefona po zadnjih modnih smernicah! Razmisli o velikem ekološkem odtisu proizvodnje telefonov in pridobivanja kovin, ki so potrebne za njihovo izdelavo.

**Se domisliš še kakšne druge zamisli za bolj trajnostno potrošnjo?
Spodnji videoposnetki ti bodo v pomoč:**

V zgornjih primerih smo zasledili naslednje izraze: zmanjšati, popraviti, ponovno uporabiti itd. Če te izraze ustrezno uredimo, dobimo model 7R. Toda kaj je to? 7R je 7 načinov za zmanjšanje odpadkov, ki se začenjajo s črko R. To so Rethink, Refuse, Reduce, Reuse, Repair, Recycle in Rot.

Premislek - rethink: Pri tem je treba kritično preučiti naše potrošniške vzorce in navade. Spodbuja nas, da se vprašamo, ali določen izdelek, storitev ali vir resnično potrebujemo, in razmislimo o bolj trajnostnih alternativah.

Zavrnitev - refuse: Načelo "zavrnitve" predlaga, da zavrnamo ali rečemo ne stvarem, ki so nepotrebne, škodljive za okolje ali niso v skladu z našimi trajnostnimi vrednotami. Uporablja se lahko za predmete za enkratno uporabo, pretirano embalažo ali izdelke, ki znatno prispevajo k nastajanju odpadkov.

Zmanjšajte - reduce: To načelo se osredotoča na zmanjšanje količine nastalih odpadkov z uporabo manjših virov in manjšo skupno porabo. S skrbnim spremljanjem porabe in zavestnimi odločitvami lahko zmanjšamo svoj vpliv na okolje.

Ponovna uporaba - reuse: Ponovna uporaba pomeni iskanje načinov za ponovno uporabo predmetov, namesto da jih po enkratni uporabi zavržemo. Pri tem lahko predmete popraviš, jih predaš drugim ali jih ponovno uporabiš za druge namene.

Recikliraj - recycle: Recikliranje je postopek predelave odpadnih materialov v nove izdelke ali materiale, da ne bi končali na odlagališčih ali postali smeti. Pomaga ohranjati vire in zmanjšati vpliv odpadkov na okolje.

Popravilo - repair: Popravljanje predmetov lahko podaljša njihovo življenjsko dobo in zmanjša povpraševanje po novih izdelkih, s čimer se prihranijo viri in zmanjša količina odpadkov.

Gnitje - rot: V kontekstu trajnosti se "gnitje" nanaša na kompostiranje organskih odpadkov, kot so ostanki hrane in ostanki z dvorišča. Kompostiranje omogoča naravno razgradnjo organskih snovi in njihovo recikliranje v hranilno bogato zemljo za vrtnarjenje in kmetijstvo*.

**Vir: <https://www.thisgreenlifestyle.com/all-articles/the-7-rs-and-the-hierarchy-of-waste>

2. PONOVA UPORABA IN UPCYCLING KOT MOŽNA OBLIKA ZA TRAJNOSTNI RAZVOJ

Spodbujanje trajnostne ali odgovorne potrošnje in načrtovanje ravnanja z odpadki za večjo skupnost, kot je občina, temelji na kratkoročnih in dolgoročnih načrtih in strategijah ravnanja z odpadki.

Si že kdaj videl načrt ravnanja z odpadki? Aarhus na Danskem ima načrte za vse vrste odpadkov, s klikom na spodnjo sliko pa si lahko ogledaš urbano strategijo za ravnanje s plastiko za prihodnja leta:

V novih programih ravnanja z odpadki se poudarek z obdelave in predelave odpadkov preusmerja na preprečevanje nastajanja odpadkov. Eden od načinov preprečevanja nastajanja odpadkov je njihova ponovna uporaba.

Ponovna uporaba se nanaša na prakso večkratne uporabe predmeta ali izdelka za isti namen ali za namen, ki se razlikuje od prvotno predvidene uporabe. Ponovna uporaba spodbuja podaljševanje življenjske dobe izdelkov in zmanjševanje količine odpadkov, namesto da bi jih po enkratni uporabi zavrgli. Ta trajnostni pristop pomaga ohraniti vire, zmanjšati vpliv na okolje in spodbujati bolj krožno gospodarstvo.

Morda se tega ne zavedaš, vendar si verjetno že večkrat uporabil metodo ponovne uporabe. Si uporabil katero od naslednjih metod?

- Polnjenje plastenke
- Ponovna uporaba papirja za zavijanje daril
- Ponovna uporaba nakupovalnih vrečk
- Vlaganje marmelade ali konzerv v stare kozarce
- Shranjevanje torte ali drugih izdelkov v škatli za sladoled
- Uporaba rabljenih oblačil

Vidimo lahko, da v teh primerih predmet ponovno uporabimo v njegovi prvotni funkciji. Če pa si nekoliko ustvarjalen, lahko prvotni namen predmetov spremeniš, na primer tako, da v pnevmatiko ali čevelj posadiš rože.

Ta ustvarjalna ponovna uporaba se imenuje upcycling.

Upcycling je ustvarjalen in inovativen način preoblikovanja starih, zavrženih ali neuporabljenih materialov v nove izdelke ali predmete večje vrednosti ali kakovosti. V nasprotju z recikliranjem, pri katerem se materiali razgradijo v surovino, se pri upcyclingu obstoječi predmeti uporabijo in zaživijo novo življenje tako, da se jim doda vrednost ali izboljša njihova funkcionalnost.

Za navdih in spodbudo k upcyclingu si oglej dekoracijo spodnje sobe. Kateri od teh predmetov so bili izdelani z uporabo metode upcycling?

Praktična vaja: Sortiranje garderobe

Da bi še bolj poglobili svoje znanje o ponovni uporabi in upcyclingu, se lotimo pospravljanja svoje garderobe.

Razpakiraj vse na enem kupu!

Če je potrebno, si priskrbi nekaj prostora za shranjevanje: obešalnike in organizatorje predalov, lahko pa uporabiš tudi škatle za čevlje.

Razpakirane predmete razvrsti v skupine glede na naslednja merila:

Zelo mi je všeč, je dobro zame. V dobrem stanju, pogosto ga uporabljam.	Po sortiranju se vrne v omaro.
Zelo mi je všeč, dobro je zame, vendar ga zdaj ne uporabljam.	Očisti, uredi in pospravi.
V dobrem stanju, vendar ga uporabljam zelo redko ali sploh ne.	Podarim ali prodam.
Manjše pomanjkljivosti, mogoče popraviti.	Dam ga popraviti in se nato odločim o njegovi usodi (ga obdržim ali ga dam naprej).
Poškodovan ali okvarjen, zato ga ni več mogoče uporabljati.	Upcyclam ali zavržem na najboljši način.

Kam naj odnesem, česar ne potrebujem več?

Če se želiš znebiti svojih predmetov in oblačil v dobrem stanju in še vedno uporabnih, lahko izbiraš med številnimi možnostmi. Lahko jih prodaš, zamenjaš ali podariš. Za to je na voljo veliko spletnih možnosti, dobro pa se obnesejo tudi osebne izmenjave.

**Ne oklevaj z udeležbo na
SWAP (izmenjevalnih)
zabavah!**

3. DELEŽNIKI V EKOSISTEMU, NJIHOVE VLOGE IN POVEZAVE

V spodnji preglednici smo zbrali glavne akterje, ki sodelujejo v procesu in spodbujanju ponovne uporabe, ter navedli povezavo med vsakim od njih, za katero si morda že slišal. Ali lahko navedeš še kakšno drugo?

	Vlada	Podjetja	NVO, šole	Posamezniki
Vlada		Inovacije in naložbe: Vlade lahko zagotovijo spodbude in možnosti financiranja za podjetja, ki vlagajo v trajnostne tehnologije in pobude.	Krepitev zmogljivosti: Nevladne organizacije lahko vladnim agencijam zagotovijo programe usposabljanja in krepitve zmogljivosti ter tako izboljšajo njihovo znanje in spretnosti na področju trajnostnega razvoja.	Vključevanje skupnosti: Vlade lahko sodelujejo z lokalnimi skupnostmi in posamezniki pri izvajanju projektov trajnostnega razvoja, ki obravnavajo potrebe in prednostne naloge posamezne skupnosti.

	Vlada	Podjetja	NVO, šole	Posamezniki
Podjetja	Regulativni okviri: Vlade imajo ključno vlogo pri oblikovanju okoljskih predpisov in politik, ki spodbujajo podjetja k sprejemanju trajnostnih praks. Ti predpisi lahko vključujejo emisijske standarde, zahteve glede ravnanja z odpadki in cilje glede energetske učinkovitosti.		Družbena odgovornost podjetij: Podjetja lahko sodelujejo z nevladnimi organizacijami pri oblikovanju in izvajanju pobud družbene odgovornosti podjetij, ki so osredotočene na trajnost. Ta partnerstva podjetjem omogočajo, da prispevajo k družbenim in okoljskim ciljem ter pokažejo svojo zavezanost odgovornim praksam.	Izobraževanje in ozaveščanje: Podjetja imajo lahko pomembno vlogo pri izobraževanju posameznikov o trajnostnih vprašanjih in spodbujanju ekološko ozaveščenega vedenja s trženjskimi in javnimi kampanjami.
NVO, šole	Implementacija na terenu: Nevladne organizacije imajo dragoceno strokovno znanje in izkušnje pri izvajanju trajnostnih projektov. Vlade lahko sodelujejo z nevladnimi organizacijami pri izvajanju projektov in zagotavljanju učinkovitega izvajanja na terenu.	Vključevanje zainteresiranih strani: Nevladne organizacije spodbujajo dialog med podjetji in zainteresiranimi stranmi, vključno z lokalnimi skupnostmi in okoljskimi aktivisti. Sodelovanje z zainteresiranimi stranmi pomaga podjetjem razumeti potrebe in skrbti skupnosti, kar vodi k bolj vključujočim in trajnostnim poslovnim praksam.		Izobraževanje in ozaveščanje: Nevladne organizacije lahko igrajo pomembno vlogo pri izobraževanju posameznikov o vprašanjih trajnosti in spodbujanju ekološko ozaveščenega vedenja.

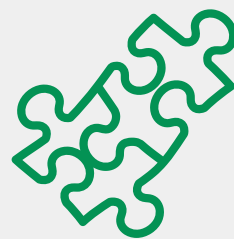
	Vlada	Podjetja	NVO, šole	Posamezniki
Posamezniki	Programi za spremembo vedenja: Vlade lahko izvajajo programe za spremembo vedenja, s katerimi spodbujajo posameznike k trajnostnim praksam, kot so varčevanje z energijo, zmanjševanje količine odpadkov in odgovorna potrošnja.	Vpliv potrošnikov: Posamezni potrošniki lahko spodbujajo povpraševanje po trajnostnih izdelkih in storitvah. Podjetja se odzivajo tako, da sprejemajo okolju prijazne prakse, da bi izpolnila želje potrošnikov.	Vključevanje skupnosti: Nevladne organizacije lahko pri izvajanju trajnostnega razvoja sodelujejo z lokalnimi skupnostmi in posamezniki.	

Vir: Lastno oblikovanje

Praktična vaja: Korak za korakom o upcycling mreženju

1. Določi udeležence: Zberi raznoliko skupino posameznikov ali organizacij, ki se zanimajo za upcycling. To so lahko študenti, umetniki, obrtniki, lokalna podjetja ali okoljske skupine.
2. Postavi cilje: Opredeli cilje dejavnosti. Lahko gre za spodbujanje trajnostnih praks, spodbujanje ustvarjalnosti, vzpostavljanje odnosov v skupnosti ali ozaveščanje o prednostih upcyclinga.
3. Izбира materialov: zbiraj različne materiale, ki jih je mogoče upcyclati. To so lahko zavrženi predmeti, kot so steklenice, karton, tekstil, plastične posode ali kaj drugega, kar bi sicer končalo na odlagališču.
4. Zagotovi orodja in pripomočke: Poskrbi, da bodo udeležencem na voljo vsa potrebna orodja in sredstva, kot so škarje, lepilo, barve, čopiči, šivalni stroji itd.
5. Spodbujanje srečanj brainstorminga: Spodbujaj udeležence, da sami pridejo do idej za upcycling projekte.
6. Načrtuj in ustvarjaj: Udeležencem določi časovni okvir za delo na njihovih projektih. Omogoči jim, da raziskujejo in eksperimentirajo z materiali in tehnikami.
7. Deljenje napredka: Med izvajanjem dejavnosti omogoči udeležencem, da z drugimi delijo svoj napredek. To lahko spodbudi sodelovanje in navdihne nove zamisli.
8. Povratne informacije in razmislek: Spodbujaj udeležence, da dajo povratne informacije o dejavnosti in da delijo svoje izkušnje. Razmislite o tem, kaj je dobro delovalo in kaj bi lahko izboljšali za prihodnje sodelovanje.
9. Projekte naloži na platformo Scaleupcycling! (<https://scaleupcycling.eu/>)

ZAKLJUČEK

Prišli smo do konca tretjega modula. Pregledali smo nekaj konceptov, povezanih z odgovorno potrošnjo, in preučili, kaj lahko storimo, da bi to dosegli v svojem okolju. Pogledali smo primere, kako ohraniti potrošniški izdelek dlje časa v obtoku in na koga se obrniti, če želimo živeti bolj okoljsko ozaveščeno. Ob koncu modula smo podali tudi nasvete, kako ustvariti lastno skupnost za upcycling.

VIRI

About Earth Overshoot Day.

<https://www.overshootday.org/about-earth-overshoot-day/>

Alex Crumbie: What is Fast Fashion and Why is it a Problem? 2023.

<https://www.ethicalconsumer.org/fashion-clothing/what-fast-fashion-why-it-problem>

Ecological Footprint. Global Footprint Network.

<https://www.footprintnetwork.org/our-work/ecological-footprint/>

Ecological Footprint. Science Direct.

<https://www.sciencedirect.com/topics/earth-and-planetary-sciences/ecological-footprint>

Fenntarthatósági Témahét 2023. Fenntartható Életmód.

<https://www.fenntarthatosagi.temahet.hu/>

GreenTeen Program, Fenntarthatóságról fiataloknak az újrahasználat jegyében.
Székesfehérvár, 2023.

How to Make Sustainable Consumption Possible? – Alesya Krit - TEDxFrankfurt

<https://www.youtube.com/watch?v=XeoCfBg9eSY>

Hulladékmegelőzés és újrahasználat. Feladatgyűjtemény gyerekeknek. FKF.

https://www.fkf.hu/storage/app/media/Kiadvanyok/feladatgyutemeny%202016_3.pdf

Our Future: Sustainable Consumption and Production. One Planet Handle With Care.

<https://www.oneplanetnetwork.org/SDG-12/sustainable-consumption-and-production>

Plastics Strategy City of Aarhus 2020-2025. Aarhus Kommune.

https://www.au.dk/fileadmin/ingen_mappe_valgt/Plastic_strategy_Aarhus_City_2020-2025_ENG.pdf

Sustainable Development Goals. Goal 12: Ensure Sustainable Consumption and Production Patterns.

<https://www.un.org/sustainabledevelopment/sustainable-consumption-production/>

The 7 R's and the Hierarchy of Waste Management. This Green Lifestyle.

<https://www.thisgreenlifestyle.com/all-articles/the-7-rs-and-the-hierarchy-of-waste>

2030 – SDG 12 – Responsible Consumption and Production – Ted talks

<https://www.youtube.com/watch?v=dR0dzsFxjXc>

**PRIHODNOST SE
NE DEDUJE,
TEMVEČ GRADI.
USTVARIMO
TRAJNOSTNI
SVET ZA
PRIHODNJE
GENERACIJE.**

Obišči nas na:

<https://www.scaleupcycling.eu/>

Sledi nam na:

SCALEUPCYCLING

Defoin

CTRIA

